

Allò que la història s'endugué

«*Quants dels títols que s'han presentat enguany seran recordats en el futur, quins se seguiran reeditant d'aquí una generació?*»

Quan estava a la universitat, juntament amb alguns companys de carrera, vam decidir fer un llistat d'obres antigues perdudes de les quals només se'n tenen referències mitjançant citacions o transcripcions parcials en textos clàssics. Aquell *divertimento* acadèmic no va tardar a ser abandonat, en prendre consciència que la llista -que en un primer moment ens semblava que estaria enllestida amb unes poques desenes de títols- creixia exponencialment, i el que ens proposàvem era inabastable amb el temps i els recursos que teníem.

Recordo que també ens va omplir una inquietant sensació de desassossec, pensant en tota la saviesa i el coneixement que s'ha perdut irremissiblement en els viaranyes de la història. Seria millor avui el conjunt de la Humanitat si aquest immens bagatge cultural i literari s'hagués preservat i pogut transmetre fins als nostres dies?

Tindriem globalment una altra visió de la llibertat d'expressió si *La presa de Millet* de Frínic, la primera obra de teatre prohibida, hagués sobreviscut a la censura? El paper de la dona en l'art i la ciència hauria estat més valorat si la gran majoria dels poemes de Safo o dels tractats d'Hipàtia no s'haguessin perdut? Serien diferents alguns aspectes del llegat cultural occidental si les tragèdies perdudes d'Èsquil, Sòfocles i Eurípides -o de les comèdies d'Aristòfanes- amb els seus fonamentals arquetipus heroics, haguessin perdurat, sabent que només ens ha arribat una proporció baixíssima de tota la seva producció? O, si no es vol anar tants de segles enrere, quin gran llibre serien les Memòries de Lord Byron si no les haguessin cremat!

Però si tenim en compte que les obres que volíem llistar eren considerades importants o canòniques pels autors clàssics, imaginem totes aquelles que s'han escrit i desaparegut sense haver estat ni tan sols conegudes o considerades. I el llistat es multiplicaria *ad infinitum* si l'obrim a les cultures no occidentals: recordem només els milers de còdexs precolombins incinerats en autos de fe per la inquisició espanyola a Amèrica, dins el marc del genocidi cultural contra els pobles indígenes.

Ara que hem passat la Diada de Sant Jordi, on tot i les restriccions hem vist les parades farcides de novetats editorials i xifres importants als llistats de més venuts, potser és oportú reflexionar sobre què sobreviurà al pas del temps, quants dels títols que s'han presentat enguany seran recordats en el futur, quins se seguiran reeditant d'aquí una generació, per exemple? Preguntes que només podran respondre el temps i la història que, com hem vist, són implacables amb la paraula escrita.